Versija 3.0

Deramo Patikrinimo Gairės

Ši priemonė buvo sukurta NEPCon kaip projektų "Parama prekybai teisėta mediena", finansuojamo Europos Sąjungos LIFE programos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, bei "Atsakingas sojos, palmių aliejaus ir galvijų tiekimas", finansuojamo DANIDA, Danijos užsienio reikalų ministerijos, dalis.

NEPCon pritaikė „atviro šaltinio" politiką, kad dalintųsi tuo, ką mes vystome bei plėtojame, siekdami skatinti tvarumą. Šis darbas skelbiamas pagal „Creative Commons Attribution Share-Alike 3.0" licenciją. Bet kuriam asmeniui, gavusiam šio dokumento kopiją, suteikiamas nemokamas leidimas naudotis šiuo dokumentu be jokių apribojimų. Leidžiama kopijuoti, keisti, skelbti ir/ar platinti šio dokumento kopijas, jei laikomasi šių sąlygų: aukščiau minimos autorinės teisės bei šis leidimo pranešimas turi būti pateikiami visose kopijose ar jų dalyse. Esame dėkingi už kiekvieną mums atsiųstą modifikuotą šio dokumento versiją.

Europos Komisijos parama šio dokumento parengimui neturi įtakos šio dokumento turiniui. Jame pateikiamos jį parašiusių autorių nuomonės, ir Komisija nėra atsakinga už bet kokį dokumente pateikiamos informacijos panaudojimą.

Ši medžiaga buvo finansuojama Jungtinės Karalystės vyriausybės, tačiau dokumente pateikiami požiūriai nebūtinai atspindi oficialią JK vyriausybės politiką.

DANIDA, Danijos užsienio reikalų ministerija, rėmė šio dokumento parengimą, DANIDA nėra atsakinga už bet kokią nuomonę ar pretenziją pateikiamą šiame dokumente.

Turinys

Įvadas 5
NEPCon Deramo Patikrinimo (DP) Gairės 5
Žingsnis 1: Deramo Patikrinimo Sistemos reikalavimų atitikimas 5
Žingsnis 1.1: Įsipareigojimas legaliam tiekimui 6
Žingsnis 1.2: Apibrėžti pareigas ir užtikrinti kompetencijas 7
Žingsnis 1.3: Sukurti rašytines procedūras 7
Žingsnis 2.1: Informacijos apie tiekimo grandinę rinkimas 9
Žingsnis 2.2: Tiekėjų informacijos registravimas 10
Žingsnis 2.3: Dokumentų ir informacijos vertinimas 10
Žingsnis 3: Rizikos vertinimas 13
Žingsnis 3.5: Rizikos vertinimo išvadų registravimas 16
Žingsnis 4: Rizikos mažinimas 18
Žingsnis 4.3: Rizikos mažinimo priemonių planavimas ir registravimas 19
Žingsnis 4.4: Rizikos mažinimo priemonių įgyvendinimas 20
Žingsnis 4.5: Rizikos mažinimo priemonių efektyvumo vertinimas 20
Priedas 1: NEPCon DDS Priemonės ir Standartai 22
Priedas 2: Rizikos identifikavimo gairės 24
Galutinės rizikos kategorijos 25
Prieiga prie informacijos 25
Rūšys 25
Kilmės rizika 25
Sertifikavimo statusas 26
Tiekimo grandinės sudėtingumas 26
Prekyba ir transportas 27
3 Priedas: Rizikos nustatymo gairės 28
Tiekimo grandinės analizė 28
Rizikos nustatymo procesas 28
Priedas 4: Rizikos mažinimo gairės 30
Rizikos kontrolė 30
Rizikos vengimas 31
Priedas 5: Tiekėjo audito gairės 34
Patikrinimo tikslai 34
Audito apimtis 34
Tiekėjo vaidmuo vertinimo procese 35
Pasiruošimas auditui 35

Perdirbimo ir prekybos įmonių vertinimas 36
Miško tvarkymo įmonių vertinimas (FME) 36
Auditoriaus kompetencija 36
Atitikties vertinimas 37
Ataskaitos teikimas 37

Įvadas

Šios gairės pateikia nuodoras, kaip žingsnis po žingsnio įgyvendinti **Deramo Patikrinimo sistemą (ang. Due Dilligence System, toliau DDS)** ir kaip naudotis šios sistemos priemonėmis bei modeliais.

DDS sudaro įrankiai, paruošti padėti įmonėms visame pasaulyje pašalinti nelegalią medieną iš jų naudojamos tiekimo grandinės. Sistema paruošta taip, kad atitiktų ES Medienos Reglamentą, taip pat JAV Lacey Act ir Australijos neteisėtų kirtimų draudimo aktą. Nors šie teisės aktai nėra 100% identiški, iš esmės jų apimtys bei tikslai sutampa.

Pastaba: Simboliai naudojami šiame dokumente:

Nuoroda į konkrečias priemones, kurios yra naudingos tam tikruose deramo patikrinimo proceso etapuose.

Pateikia vartotojui nurodymus ir specifinę svarbią informaciją.

Atsakomybės ribojimas: NEPCon Deramo Patikrinimo Sistemos (DDS) siekia remti įmones rizikos valdyme, perkant, gaminant bei parduodant miško produktus, kurie buvo neteisėtai nukirsti, pervežti ar parduoti. Asmuo ar juridinis asmuo, besinaudojantis DDS, prisiima atsakomybę už naudojimąsi sistema. NEPCon neprisiima jokios atsakomybės už naudojimąsi DDS ar nuostolius bei žalą, kilusius dėl naudojimosi NEPCon DDS.

NEPCon Deramo Patikrinimo (DP) Gairės

Šios gairės pateikia būdą, kaip žingsnis po žingsnio įgyvendinti deramą patikrinimą, kuris remia esamas rinkos taisykles, kaip kad: ES Medienos Reglamentą, JAV Lacey Act, Australijos neteisėtų kirtimų draudimo aktą ir t.t.

Žingsnis 1: Deramo Patikrinimo Sistemos reikalavimų atitikimas

Deramas patikrinimas apima nuoseklų sistemų ir procedūrų įgyvendinimą. Dėl to NEPCon ir DDS pateikia keletą formų, kurios gali būti naudojamos, siekiant užtikrinti, kad sistemos bei procedūros yra vystomos ir efektyviai panaudojamos. Žemiau kiekvienam žingsniui pateikiamos konkrečios formos.

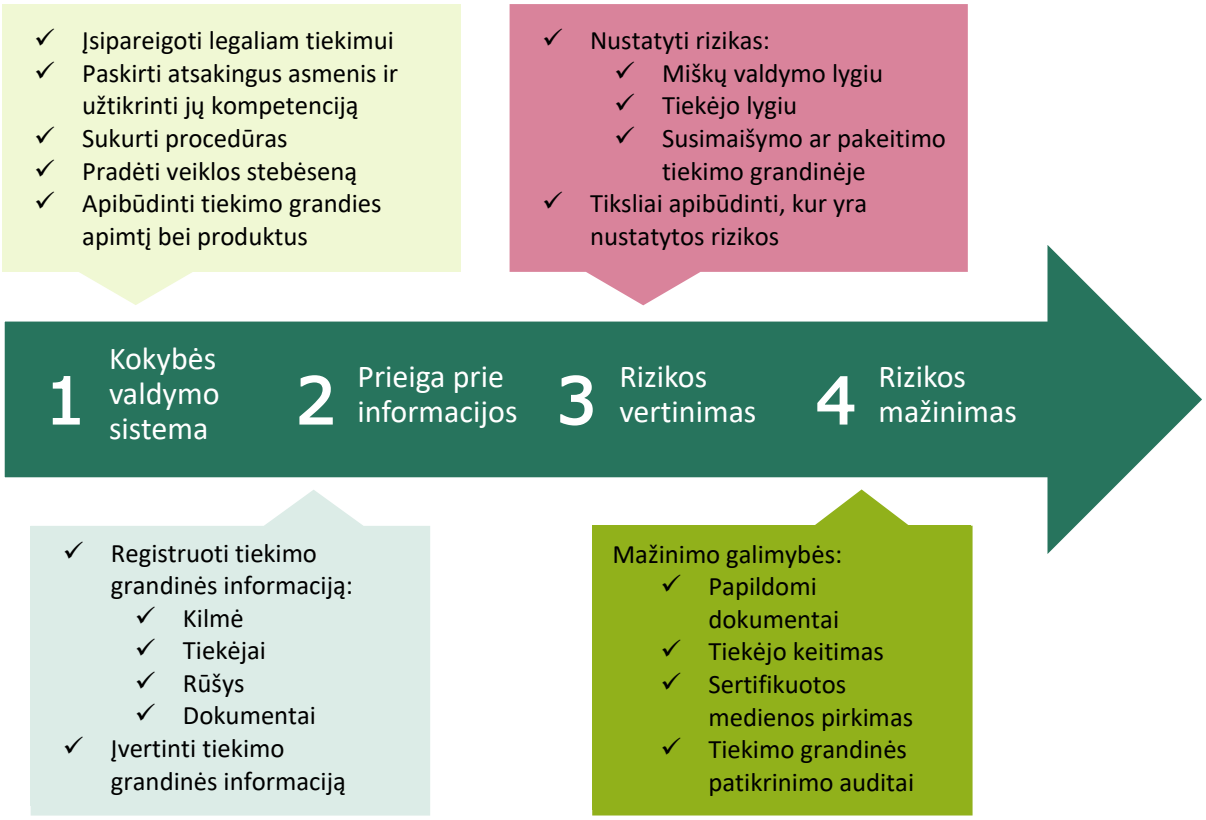

Paveikslėlis 1: Žingsnis po žingsnio deramo patikrinimo proceso apžvalga

Žingsnis 1.1: Įsipareigojimas legaliam tiekimui

Sukurkite strategiją, kuri būtų jūsų įsipareigojimo deramam patikrinimui pagrindas. Šią strategiją turi patvirtinti/pasirašyti vadovybė.

Naudokite **Strategijos Pavyzdį (DP-03)** bei pritaikykite jį jūsų įmonei.

Formoje galite sumažinti įsipareigojimo apimtį, svarbu, kad būtų įtrauktas legalumas. Galite pasirinkti kitą formatą ar kitas kalbas. Tačiau strategija turi atitikti pagrindinius principus, kuriuos įmonė turi būti paruošusi raštu. Tai viešai skelbiama ir visiems prieinama strategija, patvirtinta įmonės vadovybės, nurodanti organizacinį įsipareigojimą gaminti bei/ar pirkti atsakingai, vengiant gaminti ir/ar parduoti miško produktus, kurie buvo nukirsti, parduoti ar perdirbti, pažeidžiant galiojančius nacionalinius įstatymus ir ratifikuotas tarptautines sutartis.

Žingsnis 1.2: Apibrėžti pareigas ir užtikrinti kompetencijas

Kad būtų užtikrintas tinkamas deramo patikrinimo sistemos vykdymas, turi būti paskirti atitinkami darbuotojai, atsakingi už konkrečius veiksmus. Visa atsakomybė už DDS turi būti paskirta vienam asmeniui.

Atsakomybės turi būti paskirtos tiems žmonėms, kurie yra pakankamai kompetentingi tokių užduočių vykdymui. Paskirtiems žmonėms reikia pakankamai įgaliojimų ir galimybių naudotis tinkamais ištekliais, kad DDS būtų įgyvendinama efektyviai.

Darbuotojų atsakomybės bei kompetencijos turi būti dokumentuojamos, kaip nurodoma **Deramo Patikrinimo Procedūrų Pavyzdyje (DP-02)**.

Žingsnis 1.3: Sukurti rašytines procedūras

Sukurti rašytines procedūras, įtraukiant visus DDS aspektus. Procedūros turi būti patvirtintos vadovybės.

Naudokite **Deramo Patikrinimo Procedūrų Pavyzdį (DP-02)** kaip pagrindą ir pritaikykite jį jūsų įmonei.

Žingsnis 1.4: Sukurti kokybės kontrolę ir veiklos stebėseną

Sukurkite sistemą, kad galėtumėte stebėti atitikimą deramo patikrinimo reikalavimams. Sistema turėtų apimti vidinį stebėjimą:

- DDS, kad užtikrintų, jog sistema funkcionuoja efektyviai, atsakomybės yra aiškiai suprantamos, o procedūros yra įgyvendinamos; ir
- Tiekimo grandinės, kad užtikrintų, jog rizikos vertinimai yra peržiūrimi kasmet ir kiekvieną kartą, kai yra pasikeitimų tiekimo grandinėje.

Stebėjimo sistema taip pat turi apimti tiekėjų stebėjimą, kai taikoma sava patikrinimo programa (daugiau informacijos pateikiama 5 priede).

Kaip kokybės kontrolės sistemos dalis, turėtų būti paruoštos procedūros registruoti ir spręsti pagrįstus suinteresuotų pusių skundus dėl DDS bei legalumo rizikos tiekimo grandinėse.

Žingsnis 1.5: Deramo Patikrinimo Sistemos apimtis

Apimties apibūdinimas yra pagrindinė deramo patikrinimo proceso veikla. Labai svarbu apibrėžti ir dokumentuoti tiekėjus, produktus, žaliavos tiekimo grandines ir medienos šaltinius, kuriems taikoma deramo patikrinimo sistema.

Žingsnis 2: Tiekimo grandinės informacija ir valdymas

Svarbiausia jūsų DDS veikla yra prieiga prie informacijos apie jūsų tiekimo grandines ir medienos produktų šaltinius. Informacija turi būti pateikiama išsamiai, kad galima būtų padaryti išvadą „maža rizika", arba taip, kad galima būtų nustatyti rizikos mažinimo veiksmus. Tai taikoma visiems produktams, žaliavų tipams ir tiekimo grandinėms.

Atkreipkite dėmesį, kad deramas patikrinimas yra daug sudėtingesnis sudėtingiems ir sudėtiniams produktams, į kuriuos įeina rūšys ar medžiagos iš skirtingų kilmės šaltinių, nes informacija turi būti renkama apie visus medienos šaltinius.

Informacijos ir dokumentų, kurie gali padėti nustatyti žaliavų ir gaminių teisinį statusą, vertinimas yra svarbus žingsnis atliekant deramo patikrinimo procesą. Informacija turėtų būti įvertinta, siekiant užtikrinti, kad išsami ir teisinga informacija yra pateikiama prieš pradedant rizikos vertinimą.

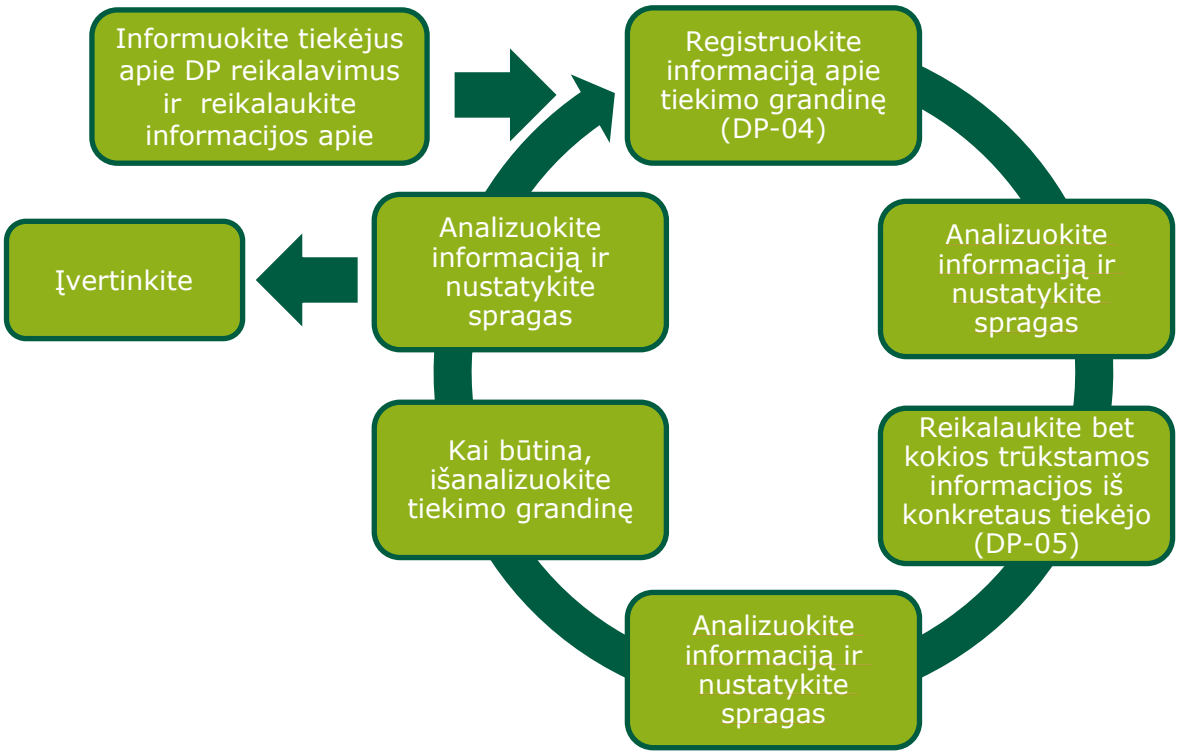

Paveikslėlis 2: Informacijos rinkimo procesas

Žingsnis 2.1: Informacijos apie tiekimo grandinę rinkimas

Būtina efektyvaus deramo patikrinimo proceso sąlyga yra prieiga prie tam tikro lygio informacijos. Paprastai informacija apie žaliavos kilmę turi būti prieinama iki mažiausios detalės, kad padėtų jums priimti pagrįstus sprendimus dėl kilmės ir nelegalaus kirtimo, prekybos bei transportavimo rizikos. Žemiau pateikiama, kokia informacija turi būti surinkta ir registruota proceso pradžioje:

- ✓ produkto tipas (prekinis pavadinimas ir produkto tipas);
- ✓ turi būti aiškiai nurodomos medžių rūšys (pagal prekinį pavadinimas ir mokslinį pavadinimą);
- ✓ perkamos ir parduodamos medienos kiekiai (nurodomas tūris, svoris ar vienetai);
- ✓ kilmės šalis, o kai būtina, ir konkretus kirtimo regionas;
- ✓ tiekėjo, iš kurio įmonė įsigijo medieną, pavadinimas bei adresas'
- ✓ pirkėjo, kuriam įmonė pardavė produktus, pavadinimas ir adresas; ir
- ✓ žaliavos sertifikavimo statusas.

Informuokite tiekėjus apie jūsų deramo patikrinimo veiksmus bei reikalaukite bendradarbiavimo, kad galėtumėte valdyti bendravimą su tiekėjais bei gauti prieigą prie pakankamos informacijos apie tiekimo grandinę. Svarbu informuoti tiekėjus raštu bei iš jų gauti raštišką patvirtinimą, kad jie supranta deramo patikrinimo reikalavimus ir sutinka pateikti reikiamą informaciją.

Pritaikykite ir išsiųskite **Tiekėjo Laiško Pavyzdį (DP-06)** visiems tiekėjams pačioje deramo patikrinimo proceso pradžioje. Gaukite iš tiekėjo pasirašytą kopiją, kuri įrodo, kad tiekėjas viską suprato ir sutinka bendradarbiauti.

Vietoj ar papildant **Tiekėjo Laiško Pavyzdį (DP-06),** verslo sutartyse su tiekėjais galite įtraukti papildomą reikalavimą pateikti tikslią, su tiekimo grandine susijusią informaciją.

Naudokite **Tiekėjo Informacijos Formą (DP-05)** informacijos apie tiekimo grandinę rinkimui tiesiai iš tiekėjų. Šią formą galite išsiųsti tiesiai tiekėjams kartu su Tiekėjo Laišku (DP-06). Paprašykite tiekėjų užpildyti visą formą ar tam tikrą jos dalį ir išsiųsti jums atgal.

Langas 1: Bendradarbiavimas su tiekėjais

Labai svarbu bendradarbiauti su tiekėjais, vykdant kiekvieną deramo patikrinimo žingsnį. Glaudūs darbo santykiai su tiekėjais palengvina priėjimą prie informacijos bei jūsų galimybę įvertinti ir sumažinti riziką.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su tiekėjais bei subtiekėjais yra pagrindinė veikla visuose deramo patikrinimo proceso žingsniuose.

Žingsnis 2.2: Tiekėjų informacijos registravimas

Registruokite tiesiogiai su jūsų teikimo grandinėmis susijusią informaciją. Susisiekite su tiekėjais, kai reikia papildomos informacijos apie tiekimo grandinę, ir paprašykite užpildyti formą, kuri bus grąžinta jums.

Naudokite **Tiekėjo Valdymo Formą (DP-04)** tiesiogiai su jūsų teikimo grandinėmis susijusios ir jums žinomos informacijos registravimui. Šis dokumentas gali būti naudojamas kaip pagrindinis dokumentas, pateikiantis visų jūsų tiekimo grandinių apžvalgą.
Sudėtiniams produktams formoje yra skirtas atskiras stulpelis, kuriame registruojama informacija apie kiekvieną žaliavos rūšį, naudojamą gaminant sudėtinius produktus.

Žingsnis 2.3: Dokumentų ir informacijos vertinimas

Informacijos ir dokumentų, gautų iš tiekėjų, vertinimas yra svarbi deramo patikrinimo proceso dalis. Jeigu informacijos apie produktą trūksta ar informacija nepakankama, kad būtų galima veiksmingai įvertinti riziką, tai kelia riziką, kurią būtina mažinti, kad būtų galima atlikti tolimesnį rizikos vertinimą.

Langas 2: Dokumentų vertinimas

Nors dokumentai ir įrašai turi būti renkami, kad būtų galima įvertinti riziką, tačiau dokumentai, neturintys įrodyto ryšio su produktu arba kurie galėjo būti išduoti neteisėtai, neturi jokios reikšmės, vertinant riziką. Vertinant dokumentų vertę, reikia įvertinti šiuos punktus:

- **Ar dokumentas susijęs su produktu?**

  Dažnai dokumentai yra pateikiami kaip priemonė nustatyti legalumą tiekimo grandinėse. Tačiau gali būti sudėtinga įvertinti, kaip tokie dokumentai yra susiję su konkrečia tiekimo grandine ar žaliava. Dažnai neįmanoma patvirtinti dokumentų ryšio su tiekimo grandinėmis, tačiau yra tam tikrų rodiklių, kurie gali būti naudojami vertinant tikimybę, kad jie nėra susiję. Pavyzdžiui: išdavimo datos, išduodančios institucijos registracijos vieta, licencijų tipai (miško tipai), rūšių nurodymas dokumentuose, dokumentuose pateikiama žaliavos kokybė, matmenys bei tūris, dokumentų apimtys, savybės ir matmenys bei gamybos išeigos koeficientai.

- **Ar galima patikrinti dokumentų galiojimą?**

  Ar dokumentas yra galiojantis, yra gana sunku įvertinti. Daugelyje šalių, kuriose korupcijos lygis yra aukštas, galima su korumpuotos veiklos pagalba įsigyti originalius dokumentus, siekiant apsaugoti neteisėtą veiklą tiekimo grandinėje. Tokiais atvejais gali būti neįmanoma atskirti galiojančius dokumentus nuo negaliojančių. Tam tikrais atvejais logotipų kokybė ir kaip pateikiama informacija dokumentuose gali būti sukčiavimo požymiai. Tai patvirtina Gamybos Grandies (CoC) ir Miško tvarkymo sertifikatai.

  Ar dokumentas yra svarbus teisėtumo vertinimui?

  Dokumentų svarba tiekimo grandinei gali būti vertinama, atsižvelgiant į dokumento vaidmenį nurodant teisėtumą. Turi būti įvertintas kiekvieno dokumento atitikimas konkretaus tiekimo grandinės etapo teisėtumui. NEPCon paskelbė keleto šalių profilius, kur pateikiamas pagrindinių dokumentų sąrašas skirtingoms tiekimo grandinės dalims. Kai kurios šalys taip pat turi išsamius "Dokumentų vadovus", kuriuose pateikiami dokumentų pavyzdžiai bei juose pateikiama pagrindinė informacija.

Žr. 2 priedą dėl tolimesnių rizikos nustatymo gairių, susijusių su tiekimo grandinės dokumentų vertinimu.

2 lange pateikiamos tiekėjų pateiktų tiekimo grandinės dokumentų vertinimo rekomendacijos. 1 lentelėje pateikiamas neišsamus tiekimo grandinės dokumentų, kurie gali būti svarbūs medienos teisėtumo rizikos vertinimui, pavyzdžių sąrašas.

1 lentelė: Dokumento įrodymų, susijusių su penkiomis pagrindinėmis teisėtumo kategorijomis, pavyzdžiai

Teisėtumo kategorija	Įrašų tipas Visuotinai prieinami popieriniai ar elektroniniai dokumentai, pvz.:
• 1. Dokumentai suteikiantys **teisę kirsti mišką** teisėtai nustatytose ribose.	• Nuosavybės/teisės naudotis žeme dokumentai • Sutarties ar koncesijos susitarimai • Koncesijos licencija • Koncesijos žemėlapiai • Kirtimo leidimai
• 2**. Mokesčiai už teisę kirsti ir pačią medieną**, įskaitant mokesčius susijusius su medienos ruoša.	• Verslo sutartys • Kirtimo leidimas • Banko pažymos • PVM dokumentai • Oficialios mokestinės pajamos
• 3. **Medienos ruoša,** įskaitant aplinkosaugos bei miško teisės aktus, įskaitant miškų tvarkymą ir biologinės įvairovės išsaugojimą, kai tai tiesiogiai susiję su medienos ruoša	• Oficialios audito ataskaitos • Aplinkos apsaugos sertifikatai • Patvirtinti kirtimo planai • Kirtimo leidimai • Kirtimų ataskaitos • Viešai prieinama informacija, įrodanti griežtą įstatyminę priežiūrą ir medienos sekimo bei kontrolės procedūras • Oficialūs dokumentai, išduoti kompetentingų institucijų medienos kirtimo šalyje
• 4**. Trečių šalių,** kurioms medienos ruoša turi įtakos**, teisės** į naudojimą ir valdymą bei darbuotojų teisės.	• Poveikio aplinkai vertinimai • Aplinkosaugos planai • Aplinkosaugos audito ataskaitos • Socialinės atsakomybės sutartys • Konkrečios valdymo ir teisių, skundų bei konfliktų ataskaitos Sveikatos ir saugos įrašai
• 5. **Prekyba ir muitinės**, kiek tai susiję su miškų sektoriumi.	• Transporto leidimai • Rąstų išvežimo leidimai • Sutartys • Banko pažymos • Prekybos pažymos • Importo/eksporto licencijos • Oficialūs eksporto muitų kvitai • Eksporto draudimo sąrašai • Eksporto kvotų suteikimas

Žingsnis 2.4: Papildomos informacijos apie tiekimo grandinę rinkimas

Surinkę ir įvertinę tiekėjų pateiktą informaciją ir patvirtinančius dokumentus, galėjote pastebėti informacijos spragas ar jums kilo susirūpinimas dėl pateiktos informacijos aktualumo, tikslumo ar tinkamumo. Šiame žingsnyje jūs surinksite papildomą informaciją, kad pašalintumėte spragas arba išspręstumėte problemas.

Jeigu neturite pakankamai informacijos tinkamai įvertinti riziką, turite surinkti daugiau informacijos apie tiekėjus ir/ar produkto kilmę. Pavyzdžiui, jums gali trūkti informacijos apie kilmės šalį, tiekimo grandinę ar rūšis.

Naudokite **Tiekimo Grandinės analizės priemonę (DP-07)** detalėms apie kiekvieną tiekimo grandinę registruoti. Tai gali būti naudojama, kai reikia informacijos apie tiekimo grandinės tiekėjus arba tiekimo grandinės struktūrą / sudėtingumą.

Kai papildoma informacija surinkta, turėtumėte atnaujinti informaciją **Tiekėjo Valdymo Formoje (DP-04),** kad turėtumėte visapusišką tiekėjų apžvalgą.

Žingsnis 3: Rizikos vertinimas

Rizikos vertinimo tikslas yra nustatyti produktus ar tiekimo grandines, kai kyla pavojus, kad žaliava, patenkanti į tiekimo grandinę, buvo neteisėtai nukirsta, gabenama ar parduodama. 2 žingsnyje jūs užsitikrinsite priėjimą prie informacijos apie jūsų tiekimo grandines. 3 žingsnyje įvertinsite riziką, ar neteisėta žaliava yra naudojama tuose produktuose.

Rizikos vertinimo etapą galima skirstyti į dvi atskiras dalis: **Rizikos Identifikavimą** ir **Rizikos Nustatymą (apibrėžimą)** (pavaizduota žemiau, 3 paveikslėlyje). Šiame skyriuje pateikiamas rizikos nustatymas ir detalizavimas, taip pat teisinio neatitikimo tikrinimas tiekimo grandinėje.

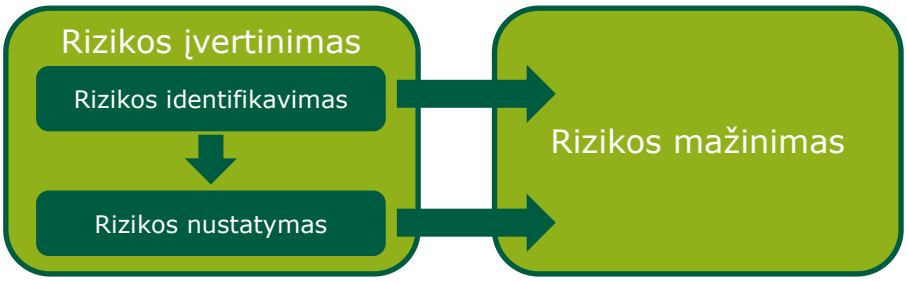

3 paveikslėlis: Rizikos vertinimo procesas

Rizika gali būti nustatoma skirtingais lygiais: šalies, subnacionaliniu ar miško. Efektyviausias procesas yra pirmiausia nustatyti riziką nacionaliniu lygiu, o po jo pateikiamas išsamesnis rizikos apibūdinimas subnacionaliniu ar miško lygmeniu (kai taikoma).

Rizikos šaltinis gali skirtis priklausomai nuo skirtingų produktų, tiekimo grandinių ar rūšių. Todėl atliekant rizikos vertinimą reikėtų atsižvelgti į:

1. Teisinių pažeidimų riziką, susijusią su **miško tvarkymu** ir kirtimais;
2. Teisinių pažeidimų riziką, **parduodant ar transportuojant** žaliavą tiekimo grandinėje.
3. Riziką, kad **teisėtai nukirsta žaliava susimaišys** su kita žaliava gamybos ar prekybos procesuose.

Atkreipkite dėmesį, kad rizikos vertinamas paprastai nėra atliekamas kaip pavienis linijinis procesas, jame yra nemažai pasikartojančių veiksmų. Pavyzdžiui, jeigu jūs surinkote papildomos informacijos apie produktą, privalote iš naujo įvertinti informacijos visumą. Naujai surinka informacija taip pat gali sąlygoti rizikos identifikavimo bei jos nustatymo peržiūrėjimą.

Žingsnis 3.1: Rizikos identifikavimas

Pirminis rizikos nustatymas yra rizikos vertinimo proceso pagrindas ir dažnai gali būti pakankamai išsamus, kad būtų priimti pagrįsti sprendimai, kaip tęsti rizikos valdymą. Rizika gali būti palyginti lengvai nustatoma keliose skirtingose kategorijose:

- ✓ Prieiga prie informacijos
- ✓ Rūšys
- ✓ Kilmė
- ✓ Sertifikavimo statusas
- ✓ Tiekimo grandinės sudėtingumas
- ✓ Prekyba ir transportas

Šių gairių priedas 2 pateikia rizikos nustatymo procesą.

DP-08 Rizikos Identifikavimo Kontrolinio Sąrašo Pavyzdys pateikia formą rizikai konkrečiose tiekimo grandinėse nustatyti. Į kontrolinį sąrašą suveskite detalius rizikos duomenis. Nepamirškite užregistruoti naudotus informacijos šaltinius, surinktus įrodymus, rizikos vertinimą procesą, pagrįstumą ir rizikos išvadas.

Registruokite rizikos išvadas **Tiekėjo Valdymo Formoje (DP-04),** kad pateiktumėte rizikos apžvalgą visose tiekimo grandinėse.

Rizikos vertinimo išvada turi būti “žema” arba “nustatyta”.

Jeigu rizika apibūdinama kaip “žema”, remiantis šių gairių 2 priedu ir DP-08, galima teigti, kad produktas yra žemos neteisėto kirtimo rizikos ir jokių tolimesnių veiksmų imtis nereikia.

Jeigu rizika nėra apibūdinta kaip "žema", skaitykite kitą deramo patikrinimo proceso žingsnį.

Žingsnis 3.2: Tiekimo grandinės analizė

Jei rizika buvo identifikuota, siūloma išsamiai išanalizuoti tiekimo grandinę, kad galėtumėte toliau įvertinti ir nustatyti rizikas (jei to dar nebuvo padaryta).

Tiekimo Grandinės Analizavimo Priemonė (DP-07) gali būti naudojama detaliam informacijos apie tiekimo grandinę registravimui.

Žingsnis 3.3: Tikslus rizikos apibūdinimas

Jeigu naudodamiesi žingsniais 3.1 – 3.2 negalite padaryti išvados "žema rizika" bet kuriam produktui, privalote tiksliai nustatyti riziką, kad nuspręstumėte, ar rizika gali būti sumažinta, ir kaip tai galima padaryti. Arba pereikite prie 4 žingsnio ir nedelsdami įgyvendinkite rizikos mažinimą be papildomų instrukcijų, jei yra akivaizdžių rizikos mažinimo galimybių, pavyzdžiu, tiekėjo pakeitimas.

Šių gairių priede 3 pateikiamos nuorodos, kaip tiksliai nustatyti rizikas.

Net jei šalis, regionas, rūšis ar produkto tipas yra susiję su tam tikrų teisinių reikalavimų nesilaikymo rizika, jie nebūtinai yra jūsų tiekimo grandinėje. Todėl būtina įvertinti kiekvienos tiekimo grandinės riziką.

Detalius miško teisėtumo rizikos vertinimus daugiau nei 60 šalių galima rasti NEPCon interneto svetainėje www.nepcon.org. Jie turėtų būti naudojami konkrečioms teisėtumo rizikos sritims nustatyti ir užtikrinti, kad būtų imtasi tinkamų rizikos mažinimo veiksmų.

Jei nėra nacionalinio rizikos vertinimo, gali būti naudojamos **Miško Teisėtumo Rizikos Nustatymo Gairės (DP-09) ir Pavyzdys (DP-10),** kad būtų nustatyta rizika, atsižvelgiant į teisės kategoriją, kurioje rizika buvo identifikuota.

Žingsnis 3.4: Neatitikimų patikrinimas

Kad būtų galima sumažinti riziką, turi būti patvirtinta, kad galimi teisiniai neatitikimai yra tam tikroje tiekimo grandinėje.

LegalSource Standarto[1] prieduose 1 ir 2 pateikiamos lentelės su vertinimo klausimais atitinkamai teisėtumo rizika miško ir

[1] NEPCon LegalSource Standartas nustato LegalSource reikalavimus legaliai nukirstos medienos gamybai ir tiekimui. Jis naudojamas deramo patikrinimo įvertinimui ir sertifikavimui, kai tiekiama legali mediena. Atsisiųsti standartą galite čia: www.nepcon.org/legalsource-standard

tiekimo grandinės lygmenyje. **NEPCon Tiekėjo Audito Ataskaitos Pavyzdys (DP-14)** gali būti naudojamas atliekant tiekėjo auditus, siekiant patvirtinti teisinės atitikties lygį įvairiais tiekimo grandinės lygmenimis.

Žingsnis 3.5: Rizikos vertinimo išvadų registravimas

Registruokite visas išvadas, padarytas remiantis jūsų rizikos vertinimu.

Naudokite **Tiekėjo Valdymo Formą (DP-04)**, kurioje įrašykite rizikos išvadas kiekvienam tiekėjui ir produktui.

Jeigu tam tikras produktas yra kilęs iš sudėtingos tiekimo grandinės arba yra sudėtinis produktas, nepamirškite atlikti kiekvienos atskiros tiekimo grandinės rizikos vertinimo.

Rizikos vertinimo išvados turi būti “žema” arba “nustatyta”.

Langas 3: Sertifikavimas kaip rizikos vertinimo dalis

Įsigyti žaliavas sertifikuotas pagal trečios šalies teisėtumo ar tvarumo schemas (pvz., as FSC, PEFC, VLC ar LegalSource) gali būti vienas iš būdų mažinti riziką jūsų tiekimo grandinėje. Tačiau žaliavai, sertifikuotai pagal ES Medienos Reglamentą, nėra automatiškai uždegama žalia šviesa. Vis tik reikia atlikti rizikos vertinimą šiems produktams. Klausimas tik: „kodėl" ir „kaip"?

Nors sistemose dažnai keliami panašūs reikalavimai, kiekvienas sertifikavimo standartas yra kitoks. Todėl būtina įvertinti, ar sertifikavimo schemoje buvo nustatyti reikalavimai dėl rizikos, susijusios su jūsų tiekimo grandinėmis. Jeigu, pavyzdžiui, nustatėte, kad šalyje, kurioje atliekamas kirtimas, kirtimo metu yra darbų saugos ir sveikatos rizika, tada turite užtikrinti, kad sertifikavimo standarte yra numatyti aiškūs reikalavimai, kuriuos auditorius turi patikrinti, pvz., ar darbuotojai kirtimų metu dėvi tinkamas asmenines apsaugos priemones. Jeigu tokio reikalavimo (-ų) nėra, jūs neturite garantijos, kad ši rizika buvo įvertinta/sumažinta pagal atitinkamą sertifikavimo schemą. Dėl to jums reikės papildomų rizikos mažinimo priemonių, kad būtų galima išspręsti šią problemą.

Kai sertifikavimas naudojamas kaip rizikos vertinimo dalis, svarbu:

- ✓ atlikti ir dokumentuoti savo sertifikavimo schemos įvertinimą;
- ✓ sumažinti visus su sertifikavimo schema susijusius trūkumus ar riziką.

Jei nustatoma, kad sertifikavimo sistema suteikia pakankamą ir tinkamą identifikuotos rizikos kontrolę, jūs turėtumėte:

- ✓ užtikrinti, kad perkate žaliavą su galiojančia sertifikavimo žyma/informacija (pvz., sertifikavimo žyma ir sertifikato kodas yra ant tiekėjo sąskaitos ir važtaraščio)
- ✓ užtikrinti, kad sertifikavimo žymos/informacija yra galiojantys ir tikslūs (pvz., patikrinant sertifikavimo schemos duomenų bazę internete ar susisiekiant su sertifikuojančia organizacija).

Sertifikavimo Sistemos Vertinimo Kontrolinis Sąrašas (DP-13) gali būti naudojamas sertifikavimo schemos vertinimui užregistruoti.

NEPCon Sertifikavimo Sistemos Vertinimo Standartas (LS-18) pateikia formalius sertifikavimo sistemos vertinimo reikalavimus.

Žingsnis 4: Rizikos mažinimas

Jeigu tiekimo grandinėje nustatoma rizika, ji privalo būti mažinama. Turi būti imamasi rizikos mažinimo priemonių visiems produktams ar tiekimo grandinėms, kurios yra klasifikuotos kaip "nustatyta rizika". Rizikos mažinimas turi būti atliktas, prieš parduodant/perkant produktą.

Žingsnis 4.1: Rizikos mažinimo veiksmų nustatymas

Kai patvirtinama, kad tiekimo grandinėje yra neatitikimų, dėl kurių kyla rizika, kitas žingsnis yra nustatyti tinkamas rizikos mažinimo priemones. Nustatykite ir pasirinkite priemones, kurios yra veiksmingos, kovojant su nustatyta rizika.

Tinkamos mažinimo priemonės priklauso nuo neatitikčių. Kai kurios neatitiktys gali būti patikrintos kirtavietėse (pvz., patikrinti kirtavietės ribas, ar darbuotojai turi asmenines apsaugos priemones, dirvožemio pažeidimo lygį). Kitos neatitiktys gali būti patikrintos remiantis dokumentais (pvz., muitinės deklaracijos, mokėjimų pažymos, darbo sutartys ir pan.). Kai kuriais atvejais, norint sumažinti riziką, gali prireikti įvairių kontrolės priemonių derinio.

Yra dvi didelės rizikos mažinimo priemonių grupės, kurios gali būti taikomos: **rizikos vengimas** ir **rizikos kontrolė** (žr., 4 paveikslėlį). Neįmanoma aptarti visų rizikos mažinimo veiksmų ir reikėtų apsvarstyti alternatyvas, kurios nepateikiamos šiose gairėse, jei tai taikoma rizikos mažinimui jūsų tiekimo grandinėse.

4 šių gairių priedas pateikia detalesnius rizikos mažinimo veiksmus.

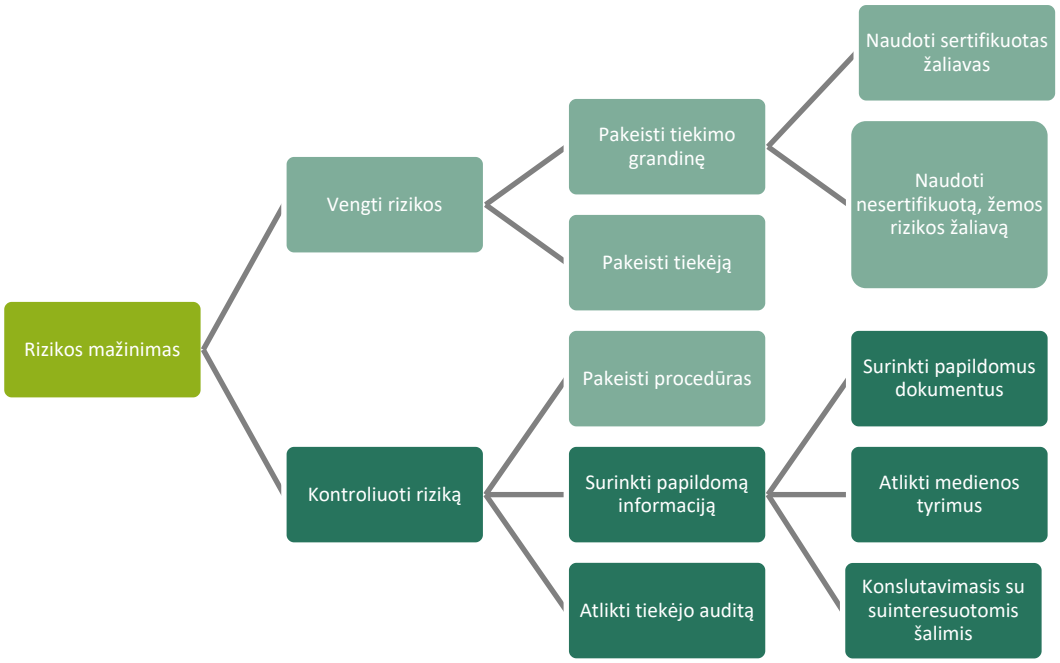

Paveikslėlis 4: Rizikos mažinimo galimybės

Kai kuriais atvejais, norint mažinti riziką, gali prireikti bendradarbiauti su vienu ar daugiau jūsų tiekėjų. Taigi būtina su jais dirbti, siekiant mažinti riziką.

Kai kuriais atvejais, kai nenaudinga ar neįmanoma dirbti su tiekėjais, siekiant aktyviai mažinti rizikas, vienintelės galimybės yra nustoti pirkti tą produktą ar pakeisti tiekėją/tiekimo grandinę į tokią, kuri yra patvirtinta kaip "žemos rizikos".

Žingsnis 4.2: Tiekėjų sutikimo gavimas

Tiekėjai ir subtiekėjai, tiekiantys žaliavą ir produktus, kurių negalima patvirtinti kaip „žemos rizikos", turi pateikti rašytinį sutikimą, kad jūsų organizacija galėtų įgyvendinti reikiamus rizikos mažinimo veiksmus.

Kai rizika yra nustatoma tiekimo grandinėje, pvz., miške, pirminio apdirbimo įmonėse ir pan., šie taip pat turėtų pateikti sutikimą laikytis reikalavimų. Jūsų tiekėjas atliks svarbų vaidmenį, perduodant ir gaunant subtiekėjų sutikimą.

Pritaikykite **Tiekėjo Laiško Pavyzdį (DP-06),** siųsdami laišką subtiekėjams, siekiant užtikrinti jų sutikimą remti rizikos mažinimo veiklą ir leisti auditoriams, jei reikia, aplankyti jų įmones.

Žingsnis 4.3: Rizikos mažinimo priemonių planavimas ir registravimas

Registruokite visas planuojamas mažinimo priemones, kad būtų galima stebėti rizikas ir jų dabartinio mažinimo poveikį.

Naudokite **Tiekėjo Valdymo Formą (DP-04),** kad galėtumėte planuoti ir sekti rizikos mažinimo priemonių padėtį.

Langas 4: Teisingų priemonių pasirinkimas

Rizikos mažinimo procesas priklauso nuo rizikos, kuri buvo nustatyta, atliekant rizikos vertinimą. Jums reikia atkreipti dėmesį į visus rizikos aspektus: neteisėtas kirtimas miško lygmenyje, neteisėtų veiksmų rizika tiekimo grandinės įmonėse ar rizika, kad žaliava tiekimo grandinėje susimaišys su nelegalia žaliava.

Atkreipkite dėmesį, kad skirtingos mažinimo priemonės turi skirtingus privalumus, priklausomai nuo nurodytos rizikos rūšies. Kai kurie rizikos mažinimo veiksmai nepakankamai sumažins nustatytą riziką, tuo tarpu tie patys veiksmai gali būti naudingi kitų rūšių rizikos mažinimui.

Pavyzdžiui, auditas tiekėjo gamybos vietoje gali suteikti papildomų garantijų, kad nežinomi medienos šaltiniai nėra maišomi su žinomais ir teisėtais medienos šaltiniais, jeigu pastebima, kad tiekėjas turi įsidiegęs tvirtą gamybos grandies sistemą. Tačiau ši mažinimo priemonė nepadės sumažinti rizikos, kad kertant medieną galėjo būti naudojama vaikų darbo jėga. Siekiant mažinti tokią riziką, tinkamesnis mažinimo veiksmas būtų auditai miško tvarkymo vienete (MTV).

Žingsnis 4.4: Rizikos mažinimo priemonių įgyvendinimas

Suplanavę mažinimo priemones, valdykite ir prižiūrėkite jų vykdymą.

Naudokite **Tiekėjo Valdymo Formą (DP-04),** kad galėtumėte stebėti suplanuotų veiksmų atlikimą laiku.

Šių gairių 4 priede pateikiamos rekomendacijos dėl rizikos mažinimo galimybių.

Įmonės, esančios tiekimo grandinėje, auditas gali būti būtinas, norint mažinti riziką. Tam gali prireikti audituoti tiekėjus miško lygmeniu (miško ruošos įmonė) ar audituoti tiekėjus tiekimo grandinėje (lentpjūvės, prekybininkai, gamyklos).

Šių gairių 5 priede pateikiamos rekomendacijos kaip atlikti tiekėjo auditus kaip deramo patikrinimo sistemos dalį.

Pritaikykite ir naudokite **DP-14 Tiekėjo Audito Ataskaitos Pavyzdį** tiekėjų vertinimo išvadoms registruoti.

Žingsnis 4.5: Rizikos mažinimo priemonių efektyvumo vertinimas

Įgyvendinus rizikos mažinimo priemones, reguliariai vertinkite jų veiksmingumą. Tai yra neatskiriama dalis, norint patikrinti, ar jūsų taikytos priemonės buvo veiksmingos. Tikrinimas turėtų būti atliekamas reguliariai, siekiant užtikrinti, kad ateityje rizika nepasikartotų.

2 lentelė: Rizikos mažinimo ir tikrinimo veiksmų pavyzdžiai

Nustatyta rizika	Mažinimo reikalavimai	Mažinimo ir patikrinimo veiksmai
Rizika pažeisti paprotines teises miško lygmenyje.	Patikrinkite problemos buvimą kilmės vietoje – prižiūrėkite teisines neatitiktis, užtikrindami, kad pagarba paprotinėms teisėms įtrauktos į valdymo procedūras.	Auditas vietoje, konsultacijos su suinteresuotomis šalimis, pokalbiai, dokumentų peržiūra.
Rizika pažeisti muitinės taisykles.	Patikrinkite problemos buvimą kilmės vietoje – peržiūrėkite procedūras, kad jos atitiktų muitinės reikalavimus.	Muitinės dokumentų bei transportavimo dokumentų, gaunamų iš tiekėjo, tikrinimas. Konsultacijos su muitinės specialistais.
Rizika pažeisti kirtimo taisykles, susijusias su aplinkosaugos taisyklėmis.	Įvertinkite problemos buvimą kilmės vietoje – Miško tvarkymo vienete miško valdytojas ar rangovas turi pakeisti kirtimo būdus, kad atitiktų reikalavimus.	Auditai miško lygmenyje, dėmesį kreipiant į aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi, atliekant miško darbus.
Rizika, kad žinomos ir nežinomos žaliavos gali susimaišyti tiekimo grandinėje.	Dirbkite su tiekėjo įmone, kad būtų pakeistos gamybai naudojamos žaliavos atskyrimo procedūros ir įgyvendintos gamybos grandies procedūros tam, kad susimaišymo rizika būtų pašalinta.	Tiekėjo įmonės auditas po to, kai buvo įdiegta gamybos grandies sistema. Medienos tyrimai, siekiant patikrinti, ar nėra skirtingos kilmės medienos susimaišymo.

Priedas 1: NEPCon DDS Priemonės ir Standartai

Toliau išvardytos priemonės yra NEPCon Deramo Patikrinimo sistemoje, kurią galima atsisiųsti iš NEPCon svetainės (www.nepcon.org/sourcinghub).

Kodas	Pavadinimas	Rekomendacijos
DP-01	Deramo Patikrinimo gairės	Šis dokumentas. Papildomai: 2 priedas - Rizikos nustatymo gairės nusako rizikos nustatymo procesą; 3 priedas - Rizikos nustatymo gairėse pateikiamas rizikos nustatymo procesas; 4 priedas - Rizikos mažinimo gairės pateikia rizikos mažinimo galimybes skirtingiems nustatytų rizikų tipams; ir 5 priedas - Tiekėjo audito gairės pateikia rekomendacijas, kaip tikrinti tiekėjo atitikimą NEPCon reikalavimams.
DP-02	NEPCon Deramo Patikrinimo procedūrų pavyzdys	Pavyzdys, kurį galite naudoti kaip pagrindą, kurdami jūsų Deramo patikrinimo procedūras. Jis turi būti pritaikytas, kad atspindėtų jūsų sistemą bei realybę.
DP-03	Atsakingos tiekimo politikos pavyzdys	Atsakingos tiekimo politikos pavyzdys, apimantis teisėtumą, aplinkosaugos bei socialines atsakomybes.
DP-04	Tiekėjo valdymo forma.	Ši forma padeda jums surinkti ir įvertinti tiekėjo informaciją. Tai palengvina priėjimą apie svarbios informacijos apie tiekėjus, šaltinius ir produktus, o taip pat su tuo susijusias rizikas, kurios buvo identifikuotos naudojant rizikos identifikavimo kontrolinį sąrašą (2 priedas).
DP-05	Tiekėjo informacijos forma	Ši forma yra naudojama kartu su DP-06 forma, kad galėtumėte surinkti informaciją apie tiekėjus ir įmonei tiekiamus produktus/žaliavas. Jūsų tiekėjai turėtų užpildyti šią formą, pateikdami kaip įmanoma daugiau informacijos.
DP-06	Laiško tiekėjui pavyzdys	Laiško pavyzdys yra naudojamas paprašyti papildomos informacijos iš tiekėjų ir jų sutikimo atlikti stebėjimą, kurį vykdote jūs ar paskirta audituojanti organizacija.
DP-07	Tiekimo grandinės analizės priemonė	Naudokite šią formą, kai renkate ir tvarkote informaciją apie subtiekėjus bei konkrečių tiekėjų šaltinius. Naudinga tais atvejais, kai jums iš tiekėjų reikia papildomos informacijos apie tiekimo grandinę.
DP-08	Rizikos identifikavimo kontrolinio sąrašo pavyzdys	Pavyzdys, skirtas registruoti rizikos identifikavimo rezultatus konkrečioms tiekimo grandinėms.

Kodas	Pavadinimas	Rekomendacijos
DP-09	Miško teisėtumo rizikos nustatymo gairės	Detalus vadovas, kaip atlikti rizikos nustatymo procesą.
DP-10	Miško teisėtumo rizikos nustatymo pavyzdys	Excel programa paruoštas pavyzdys, naudojamas rizikų nustatymo procese.
DP-11	Deramo Patikrinimo gairės miško tvarkymo įmonėms	Deramo Patikrinimo gairės (šio dokumento atitikmuo) miško tvarkymo įmonėms (MTĮ)
DP-12	Deramo Patikrinimo procedūrų pavyzdys miško tvarkymo įmonėms	Pavyzdys gali būti naudojamas kaip deramo patikrinimo procedūros pagrindas miško tvarkymo įmonėms (MTĮ). Jis turi būti pritaikytas, atsižvelgiant į sistemą ir realybę. Pavyzdys apima pagrindinius elementus, kurie turi būti įtraukti, kad atitiktų NEPCon standartą.
DP-13	Sertifikavimo schemos vertinimo kontrolinis sąrašas	Pavyzdys skirtas įvertinti sertifikavimo schemų apimtį ir sritį, pagal jų gebėjimą užtikrinti teisėtą medienos tiekimą.
DP-14	Tiekėjo audito ataskaitos pavyzdys	Ataskaitos pavyzdys, kurį įmonė naudoja, atlikdama tiekėjo vertinimo auditus.
DP-15	Produkto apibūdinimas	Pavyzdys tiekėjams, kuriame jie pateikia svarbią informaciją apie jų tiekiamus produktus.

Priedas 2: Rizikos identifikavimo gairės

Šiame priede pateikiama informacija apie rizikos identifikavimo procesą.

DP-08 Rizikos Identifikavimo Kontrolinis Sąrašas pateikia pavyzdį rizikos identifikavimo rezultatų rinkimui ir registravimui.

NEPCon **Rizikos Identifikavimo Kontrolinis Sąrašas** (DP-08) yra priemonė, kuria gali pasinaudoti įmonė, norėdama identifikuoti riziką medienos ir popieriaus tiekimo grandyse. Kontrolinis sąrašas suskirsto riziką į penkias plačias kategorijas pagal produkto ir/arba tiekimo grandinės charakteristikas:

- ✓ Prieiga prie informacijos
- ✓ Rūšys
- ✓ Kilmė
- ✓ Sertifikavimo statusas
- ✓ Tiekimo grandinės sudėtingumas
- ✓ Prekyba ir transportas

Kontrolinio sąrašo rizikos identifikavimui naudojimas

Kontrolinis sąrašas yra skirtas naudoti ankstyvajame rizikos vertinimo etape, siekiant pateikti visapusišką rizikos tiekimo grandinėse apžvalgą. Norėdami pradėti vertinimą, tiesiog pradėkite nuo pirmos kategorijos ir įvertinti riziką kiekvienai rizikos identifikavimo kategorijai ir subkategorijai. Informuojant apie sprendimų priėmimo procesą, turėtų būti naudojamos orientacinės pastabos bei pateikiamos nuorodos į atitinkamą informaciją.

Kiekvienai rizikos subkategorijai naudotojas turėtų įvertinti kiekvieno produkto ar tiekimo grandinės rizikos lygį (kai naudojami įvairūs medienos šaltiniai), apibūdinti riziką ir nurodyti naudotus įrodymus. Paskutinis stulpelis gali būti naudojamas apžvalgos pateikimui: ar rizika tam tikram produktui/tiekimo grandinei yra identifikuota („nustatyta rizika"), ar rizika yra laikoma žema („žema rizika").

Rizikos vertinimas yra procesas, kuris reikalauja, kad naudotojas priimtų pagrįstą sprendimą dėl rizikos. Lentelė negali pateikti sprendimo visiems atvejams, todėl naudotojui yra siūloma naudoti atsargumo principą, vertinant rizikas. Gali būti prašoma surinkti papildomą informaciją iš ekspertų ar papildomų šaltinių. Yra rekomenduojama cituoti įrodymus, naudotus padaryti išvadoms dėl rizikos, ir išsaugoti visus dokumentus, o taip pat rizikos nustatymo kontrolinius sąrašus.

Kai rizika nustatoma pagal bet kurią rizikos subkategoriją, turi būti nustatoma rizikos apimtis ir sudėtingumas tiekimo grandinėje. Žr., NEPCon Miško teisėtumo rizikos nustatymo gairės (DP-09)

Nors rizika gali būti susijusi su subkategorija, ji gali būti aktyviai kontroliuojama ir esant kitiems kontroliniams veiksniams. Pavyzdžiui, korupcijos riziką tiekimo grandinėse gali paneigti faktas, kad tiekimo grandinės yra sertifikuotos pagal patikimą sertifikavimo standartą. Tokiais atvejais rizika turi būti teisingai užregistruota pagal kiekvieną kontrolinio sąrašo subkategoriją. Kontrolinio sąrašo pabaigoje kiekvienai "nustatytai"

rizikos subkategorijai (jei taikytina) nurodomos atitinkamos riziką mažinančios priemonės.

Kai rizika identifikuojama pagal bet kokią rizikos subkategoriją, kuri nėra aktyviai kontroliuojama, rizika turi būti sumažinama, prieš patiekiant medienos ir popieriaus produktus į rinką.

Žemiau pateikiamos rizikos identifikavimo kategorijos:

Galutinės rizikos kategorijos

Keletas veiksnių suteikia aiškų ir galutinį rizikos statusą nepriklausomai nuo žaliavos rūšies ar kilmės:

- Žaliavai, tiekimai kaip CITES ar FLEGT licencijuota mediena, netaikomi Deramo patikinimo reikalavimai, ir rizika gali būti apibūdinama kaip "žema". Reikėtų pabrėžti, kad dokumentų autentiškumas turėtų būtų įvertintas. Yra buvę atvejų, kai CITES licencijų nepakako užtikrinti teisėtumą, todėl reikėtų imtis atsargumo priemonių.
- Mediena bei medienos produktai, kilę iš šalių, kuriose galioja JT ir ES prekybos sankcijos, negali būti tiekiami ir privalo būti pašalinti iš tiekimo grandinės. Vienintelis būdas mažinti riziką yra nutraukti tiekimą iš tokių šalių[2].

Prieiga prie informacijos

Informacija apie medienos ir medienos produktų tiekimą yra labai svarbi rizikos vertinimui. Neišsami arba klaidinga informacija yra rizika, kurią reikia sumažinti, prieš pradedant rizikos vertinimą. Būtina įvertinti, ar informacija apie produktą ar žaliavą yra pakankama ir tokios kokybės, kad galima būti daryti išvadas apie tam tikro produkto ar tiekimo grandinės riziką (ar rizikos nebuvimą)

Rūšys

Kai kurios medienos rūšys yra dažniau susijusios su neteisėtais kirtimais nei kitos. Tokios rūšys signalizuoja apie riziką. Tačiau reikėtų pabrėžti, kad vien tik rūšys negali leisti daryti išvadų apie rizikos būklę, taip pat reikėtų atsižvelgti į riziką, kylančią iš medienos kirtimo vietos. Todėl visada reikia atsižvelgti į kilmės riziką.

Kilmės rizika

Rizika, kad mediena bus nukirsta arba ja bus prekiaujama, nesilaikant kirtimo šalyje taikomų teisės aktų, yra pagrindinis rizikos kriterijus. Vis dėlto yra keletas informacijos šaltinių, kuriais galima vadovautis, nustatant neteisėtos veiklos riziką šalyje. Iš esmės, neteisėto kirtimo rizikos vertinimas tam tikroje šalyje turi atitikti taikytinus teisės aktus, kaip apibrėžta NEPCon 1 priede.

LegalSource Standartas, kaip kirtimo šalyje galiojantis teisės aktas, apima šiuos dalykus:

[2] Paskelbimo dieną ši kategorija netaikoma nei vienai šaliai.

- Teisę kirsti medieną teisėtai numatytose ribose;
- Mokesčius už teisę kirsti ir pačią medieną, įskaitant mokesčius susijusius su medienos ruoša;
- Medienos ruošą, įskaitant aplinkosaugos bei miško teisės aktus, miškų tvarkymą ir biologinės įvairovės išsaugojimą, kai tai tiesiogiai susiję su medienos ruoša;
- Trečių šalių, kurioms medienos ruoša turi įtakos, teises į naudojimą ir valdymą;
- Prekybą ir muitines, kiek tai susiję su miškų sektoriumi.

Detalius miško teisėtumo rizikos vertinimus daugiau nei 60 šalių galima rasti NEPCon interneto svetainėje www.nepcon.org/sourcinghub. Šalims, kurių sąraše nėra, yra keletas informacijos šaltinių, galinčių padėti atlikti rizikos vertinimą.

Pasaulinis miško registras (ang. The Global Forestry Registry, GFR) yra nemokamas informacijos šaltinis apie prieštaringos kilmės medienos tiekimo riziką visame pasaulyje. Registras apima daugiau nei 150 šalių visame pasaulyje. Tačiau daugelyje šalių informacija vis dar yra ribota. Šalys, Pasauliniame miško registre įvardintos kaip "nenustatyta rizika", kategorijoje 1 (teisėtumas), yra tos, kuriose nelegalių/neteisėtų kirtimų galimybė didesnė. www.globalforestregistry.org

Korupcijos suvokimo indeksas (ang. The Corruption Perception Index, CPI) gali būti pirmasis rizikos rodiklis ir šalims, kurių CPI yra žemiau nei 50, turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys. Tačiau reikia pabrėžti, kad nelegalios veiklos rizika taip pat gali atsirasti šalyse, kuriose CPI indeksas yra virš 50. Ši skalė nesuteikia tam tikros rizikos vertinimo, tai tik rodiklis. www.transparency.org

Sertifikavimo statusas

Sertifikavimas pagal pripažintus standartus gali atlikti svarbų vaidmenį, atliekant rizikos vertinimą ir mažinant jos poveikį. Siekiant užtikrinti, kad trečiųjų šalių sertifikavimo sistemos atitiktų ES medienos reglamentą, NEPCon sukūrė reikalavimus įvertinti ir pripažinti sistemas[3]. Reikėtų pažymėti, kad net jei žaliava gaunama su sertifikavimo žyma, įmonė privalo užtikrinti, kad žymos yra galiojančios, kad žaliava patenka į sertifikavimo apimtį ir, kad yra laikomasi kitų atitinkamų sertifikavimo sistemos reikalavimų.

Tiekimo grandinės sudėtingumas

Rizikos, kylančios tiekimo grandinėje, apima riziką, kad gauta žaliava neatitinka informacijos transportavimo dokumentuose, o tai reiškia, kad produktas buvo „užterštas" neteisėtos kilmės žaliava.

Tokia rizika gali kilti, kai įmonė perka tos pačios rūšies žaliavą kaip ir įmonės tiekimo grandinėje, perkančios skirtingų šaltinių ar kilmės žaliavą, kuri gali būti neteisėta.

[3] Žiūrėkite dokumentą "LS-18 NEPCon Sertifikavimo Schemos vertinimo procedūra V1", kur rasite nurodymus, kaip vertinti sertifikavimo schemas.

Iš esmės tai susiję su rizika, kad teisėta žaliava susimaišys su nežinomos ar neteisėtos kilmės žaliava. Tokios tipo žaliava turi būti peržiūrima ir susimaišymo rizika turi būti įvertinta kiekvienai įmonei tiekimo grandinėje.

Prekyba ir transportas

Netgi jei žaliava yra iš teisėtai nukirstų miškų, vis dėlto tiekimo grandinėje gali pasitaikyti neteisėtų veiksmų, susijusių su žaliavos apdorojimu, prekyba ar transportavimu. Šio standarto 2 priede pateikiami problemų apibūdinimai, į kuriuos reikia atsižvelgti, vertinant perdirbimo ir transporto įmonių, įtrauktų į Deramo patikrinimo sistemą, teisėtumą.

3 Priedas: Rizikos nustatymo gairės

Šis priedas apibrėžia rizikos nustatymo procesą, kai pirminio rizikos nustatymo metu buvo padaryta išvada, kad rizika egzistuoja, o turima informacija yra nepakankama, kad būtų galima veiksmingai sumažinti riziką.

Kai nustatoma rizika, būtina nustatyti kiekvienos tiekimo grandinės riziką, kad būtų galima ją veiksmingai mažinti.

Atkreipkite dėmesį, kad rizikos nustatymas nacionaliniu ar subnacionaliniu lygiu yra sudėtingas procesas, reikalaujantis išsamių tyrimų ir vietinių gebėjimų. Daugeliui įmonių gali būti neįmanoma įsitraukti į tokį procesą. NEPCon tinklalapyje galite rasti išsamius miško teisėtumo rizikos vertinimus daugiau nei 60 šalių www.nepcon.org/sourcinghub.

Tiekimo grandinės analizė

Tiekimo grandinės analizė yra būtina rizikos nustatymui. Norint tiksliai apibrėžti visas galimas rizikas, būtina turėti pakankamai išsamią informaciją apie visas tiekimo grandinės įmones.

DP-07 Tiekimo Grandinės Analizės Priemonė pateikia pavyzdį informacijos apie tiekimo grandinę rinkimui ir registravimui.

Kai tiekimo grandinė yra išanalizuota iki atitinkamo lygio, galima pradėti rizikos nustatymą.

Rizikos nustatymo procesas

1. **Pradinis vertinimas**

Iš pradžių turi būti apibūdintas **apimties ir erdvinis/funkcinis lygis**, susijęs su šalimi/regionu – tai gali reikšti, kad vertinimas bus suskirstytas į konkrečias sritis arba regionus (ar šalis). Šie yra naudojami, siekiant **nustatyti galimus papildomus "kriterijus ir subkriterijus"**, kuriuos privaloma atitikti kiekvienoje Kategorijoje. Prie kiekvieno naujo kriterijaus ir papildomų kriterijų turi būti pridedami paaiškinimai.

2. **Tyrimas**

Peržiūrėkite naujai nustatytus kriterijus /subkriterijus, penkis bendruosius kriterijus bei papildomus kriterijus ir kiekvienai subkategorijai nustatykite:

a. Taikomus įstatymus ir taisykles;
b. Teisines institucijas;
c. Teisiškai privalomus dokumentus ar įrašus; ir
d. Informacijos šaltinius.

3. **Rizikos apibūdinimas**

a. Apibūdinkite galimus pavojus, kurie gali būti susiję su kategorija ar su specifiniais kriterijais bei subkriterijais.
b. Įvertinkite esamos neatitikties rizikos lygį, atsižvelgdami į:
   i. atitikties ribas, atsižvelgiant į mąsto, apimties ir laiko rėmus;
   ii. korupcijos lygį;
   iii. vyriausybės klausimus; ir
   iv. prieinamą informaciją.
c. Patvirtinkite, kad rizikos buvo įvertintos kaip egzistuojančios, nurodydami anksčiau pateiktą informaciją (ribas, korupciją, apibūdinimą).

4. Rizikos nustatymas

Remdamiesi vertinimu, tiksliai nurodykite kiekvieną kriterijų ir subkriterijų kaip "nustatytos rizikos" ar "žemos rizikos".

5. Kontrolės priemonių ir vertinimo kriterijų nustatymas

a. Nustatykite taikomas kontrolės priemones/vertinimo kriterijus bendrame kontrolinių priemonių/vertinimo kriterijų sąraše.
b. Nustatykite tolimesnes kontrolės priemonės/vertimo klausimus kiekvienam kriterijui ir subkriterijui. Nustatytos kontrolės priemonės/vertinimo kriterijai turi būti naudojami:
   1) patikrinti neatitikties buvimą ar nebuvimą, jei yra nustatyta rizika; ir
   2) mažinti rizikas, kai nustatoma neatitiktis tam tikrose tiekimo grandinėse.

DP-09 Miško teisėtumo rizikos nustatymo gairės pateikia detalų rizikos nustatymo proceso aprašymą.

DP-10 Miško teisėtumo rizikos nustatymo pavyzdys pateikia Excel programa sudarytą pavyzdį rizikos nustatymo detalėms.

Priedas 4: Rizikos mažinimo gairės

Šios skyriaus tikslas yra aprašyti galimas rizikos mažinimo priemones, jei rizika dėl teisinio neatitikimo buvo nurodyta pirkimo srityje. Šis priedas apima 4 Deramo patikrinimo proceso žingsį, pateikiamą šiose gairėse.

Skiriamos dvi didelės mažinimo priemonių grupės, kuriomis galima būtų naudotis: **rizikos vengimas** ir **rizikos kontrolė** (žr., paveikslėlį 5).

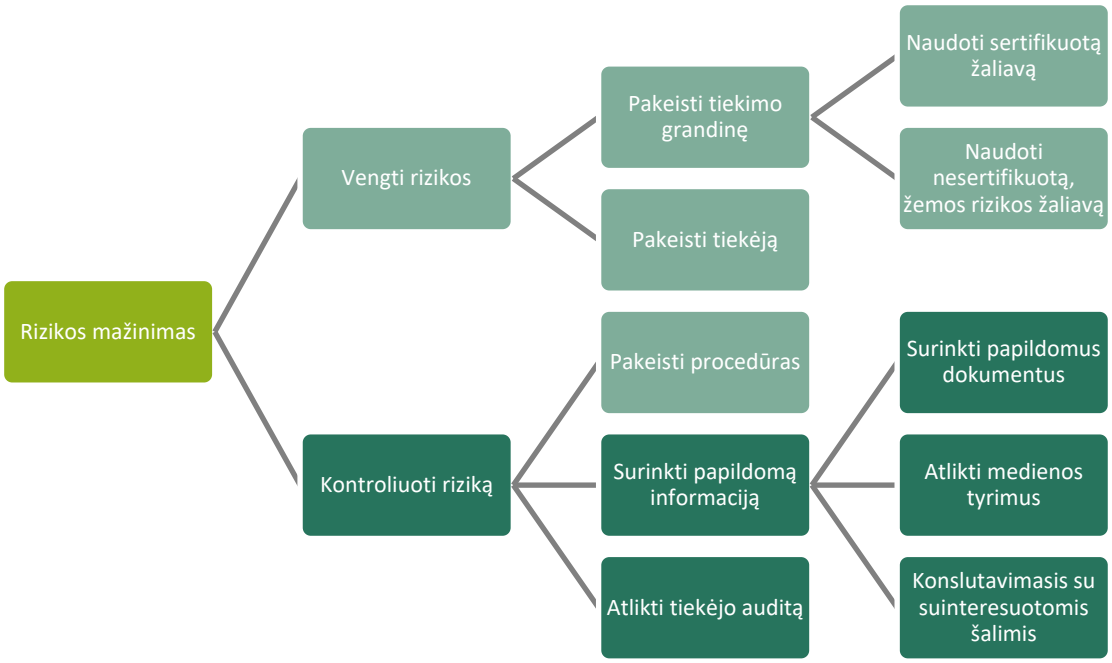

5 paveikslėlis: Rizikos sumažinimo galimybės

Rizikos kontrolė

Kai kuriose tiekimo grandinėse, dirbant su tiekėjais ar subtiekėjais, riziką galima kontroliuoti. Galimi rizikos kontrolės metodai:

- **Surinkti papildomą informaciją**
  - **Dokumentai:** Tai gali būti papildoma informacija, kuri padeda apibūdinti riziką kaip „žemą". Pavyzdžiui, jeigu dokumentuose nustatomi neatitikimai, gali būti renkami papildomi dokumentai ir pateikiamos dalinės nuorodos, patvirtinančios žemą riziką.
  - **Medienos tyrimai:** Papildoma informacija gali būti renkama, nusiuntus medienos bei popieriaus produktus laboratoriniams tyrimams. Mikroskopiniai pluošto bandymai, DNR analizė ir stabilaus izotopo tyrimas gali padėti patikrinti medieninių produktų rūšis ir/ar kilmę. Šie metodai gali būti naudojami, norint patikrinti tiekėjų skundus ar dokumentų, kuriuose yra rizikos pavojus, vientisumą.
  - **Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis:** Kai išnaudojami visi viešai prieinami šaltiniai, gali būti svarbu konsultuotis tiesiogiai su suinteresuotomis šalimis. Tai gali būti, tačiau tuo neapsiribojama: valdžios institucijos,

dokumentus išduodančios institucijos, grupinius interesus ginančios įmonės, nepriklausomi ekspertai (miško, teisės, ekonomikos srityse), sertifikavimo organizacijos, vietos bendruomenės ir kt.

- **Pakeisti procedūras:** Papildomų procedūrų naudojimas ar esamų procedūrų pakeitimas gali padėti mažinti riziką. Gali būti nelengva įgyvendinti šią rizikos kontrolės priemonę, nebent tiekėjai yra visiškai pasiruošę remti jūsų Deramo patikrinimo procesą. Keičiant procedūras galima reikalauti, kad tiekėjas, įgyvendinantis gamybos grandinę, patvirtintų, kad jūsų produktų gamybai tiekiama žaliava nesusimaišo įmonėse su nežinoma ar potencialiai aukštos rizikos žaliavomis. Tai taip pat gali taikoma tiekėjui, kuris įgyvendina tvirtą apskaitos sistemą. Prašomi tiekimo grandinės dokumentai turi būtų paruošti ir saugomi kiekvienam jūsų pirkimo siuntimui.
- **Atlikti tiekėjo auditą.** Tiekėjo auditai gali būti atlikti kilmės vietoje, patikrinti neatitikimus teisėtumo reikalavimams miško lygmenyje, pvz., miško kirtimo biržė teisėtai nustatytuose plotuose. Arba jie gali būti atlikti bet kuriame tiekimo grandinės taške, pvz.: lentpjūvėje, baldų gamykloje, popieriaus fabrike, prekybos biure ir pan. Tiekimo grandinės auditai paprastai sutelkia dėmesį į teisėtos prekybos bei gamybos grandies užtikrinimą.

  Antrų šalių auditai: Antrų šalių auditai yra tie, kuriuos atlieka jūsų įmonės narys.

  - **Trečių šalių auditai**: Trečių šalių auditai yra tie, kuriuos jūsų vardu atlieka nepriklausoma organizacija. Organizacija paprastai įdarbina trečios šalies ekspertą, kuris specializuojasi tiekėjo audituose, kad patikrinimo procesas būtų patikimesnis.

  Žr., **5 priedą,** kuriame pateikiamos detalios tiekėjo vertinimo gairės.

Rizikos vengimas

Rizikos vengimo priemonėmis siekiama apeiti arba pašalinti identifikuotą riziką iš tiekimo grandinės. Tai gali apimti:

- **Tiekimo grandinių keitimas.** Tiekimo grandinių pakeitimai gali būti atliekami bendradarbiaujant su tiekėjais, siekiant išvengti rizikos, susijusios su tam tikromis rūšimis, žaliavomis ar kilmės šaltiniais. Pavyzdžiui, jeigu yra aiškių įrodymų, kad tam tikros rūšys savo kilmės šalyje dažnai yra kertamos neteisėtai, tiekėjai gali tiekti tas pačias rūšis iš žemos rizikos šalių, kur nėra neteisėtų kirtimų rizikos. Be to, tiekimo grandinės, sertifikuotos pagal nepriklausomą trečios šalies sertifikavimo sistemą, dažnai siūlo griežtas rizikos mažinimo priemones. Jeigu svarstote, ar naudoti sertifikuotas žaliavas, turėtumėte apsvarstyti nagrinėjamos sertifikavimo schemos taikymo sritį ir vientisumą, kad užtikrintumėte, jog schema apima konkrečią jūsų tiekimo grandinės (-ų) nustatytą riziką.
- **Tiekėjų keitimas.** Jeigu tiekėjas nenori ar negali bendradarbiauti su jumis, įgyvendinant mažinimo veiksmus, vienintelė galimybė yra nustoti su juo bendradarbiauti. Paprastai tiesioginiai tiekėjai noriai dalyvauja rizikos mažinimo procese, bet subtiekėjai, deja, ne. Tokiais atvejais, yra būtina sutarti su

tiesioginiais tiekėjais, kad tik tam tikri subtiekėjai bus naudojami jūsų produktams.

Rizikos sumažinimo priemonė	Paaiškinimas	Panaudojimo pavyzdžiai
Tiekėjų bendradarbiavimas/ Procedūrų keitimas	Glaudus bendradarbiavimas su tiekėjais yra esminis tiekimo grandinės rizikos valdymo klausimas. Todėl aiškus ir glaudus bendradarbiavimas su tiekėjais bus pagrindinė veikla beveik bet kurioje rizikos mažinimo veikloje.	Kombinuotas rizikos nustatymas, su tiekėju suderintos rizikos mažinimo priemonės (teisiškai įpareigojantis), užtikrinant, kad tiekėjas yra kompetentingas įgyvendinti priemones ir patikrinti, kad veiksmų yra imamasi ir jie yra veiksmingi.
Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis	Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis gali būti atliekamos keliais būdais, atsižvelgiant į grupės ar įmonių, su kuriomis bus konsultuojamasi, tipą ir vietą. Jei reikia konsultuotis su didelėmis grupėmis, gali būti rengiami susitikimai ar seminarai. Jei konsultacijoje dalyvauja keli asmenys ar atskiri subjektai, pokalbiai gali vykti akis į akį, telefonu arba elektroniniu paštu.	Galimų trečių šalių teisių pažeidimų, susijusių su miško tvarkymo veikla, vertinimas gali apimti konsultacijas su grupėmis ar įmonėmis, potencialiai turinčiomis teisę į aptariamą plotą. Būtina pažymėti, kad suinteresuotų šalių tipai, susiję su skirtingais vertinimo tipais, skiriasi. Kai kuriais atvejais suinteresuotos šalys bus tik, pvz., vyriausybės pareigūnai, o kitais - atitinkamos grupės gali įtraukti vietinių žmonių atstovus, nevyriausybines organizacijas ir/ar vietos bendruomenes.
Dokumentų patikrinimas	Dokumento įvertinimas yra svarbus tik tuomet, kai dokumentus galima susieti su atitinkama žaliava ar produktu. Dokumento kontrolė apima dokumentų, susijusių su kilme, miško tvarkymo veiksmų teisėtumu, prekyba ar perdirbimu, pagrįstumą bei teisingumą ir gali apimti daugybę įvairių tipų dokumentų ir įrašų. Tai taip pat gali apimti trūkstamų dokumentų gavimą, kurie yra svarbūs tiek informacijai apie	Dokumento patikrinimas gali būti naudojamas, siekiant patikrinti, ar egzistuoja galiojantys kirtimo leidimai konkrečiam miško plotui.

Rizikos sumažinimo priemonė	Paaiškinimas	Panaudojimo pavyzdžiai
	tiekimo grandinę, tiek tam tikriems teisėtumo aspektams įrodyti.	
Auditai vietoje / patikrinimas	Jei pagal gautus dokumentus nebuvo galima įvertinti nustatytos rizikos, gali būti reikalingi vietoje vykdomi konkrečių sričių arba įmonių auditai, kad patvirtinti, jog vykdoma veikla yra teisėta. Vietoje atliekami patikrinimai yra efektyvūs tik tada, kai rizika yra susijusi su veikla, kuri reikalauja stebėjimo. Tačiau reikia pabrėžti, kad patikrinimas vietoje yra pagrindinė priemonė įvertinti rizikos mažinimo priemonių efektyvumą.	Jeigu nustatyta rizika yra susijusi su, pvz., miško kirtimo būdu, reikalaujama stebėti šiuo metu atliekamą kirtimą vietoje, kad būtų galima įvertinti konkrečią riziką atitinkamame kirtimo plote. Tai galėtų apimti asmeninių apsaugos priemonių naudojimo įvertinimą miško kirtimo metu ar specialių kirtimo būdų taikymą, kurių reikalauja įstatymai.
Trečios šalies vykdomas patikrinimas	Trečios šalies vykdomas patikrinimas gali būti naudojamas, kai įmonėje atliekamas NEPCon sertifikavimas, o pati įmonė net nesirenka įgyvendinti savo pačios patikrinimo sistemos. Tokiu atveju trečia šalis gali įsipareigoti atlikti reikalingus vertinimus organizacijos vardu.	Trečios šalies vykdomas patikrinimas gali būti taikomas visiems tikrinimo auditams, bet kuriame gamybos ir miško lygmenyje. Pavyzdys galėtų būti galimybės perdirbimo įmonėse atskirti žaliavas su skirtingomis žymomis gamybos metu vertinimas. Tai leidžia įmonei patvirtinti, jog nėra rizikos įsigyti nežinomos ar neteisėtos kilmės žaliavas, kurios galėjo įsimaišyti į produktus perdirbimo metu.

5 lentelė: Rizikos mažinimo priemonių pavyzdžiai

Priedas 5: Tiekėjo audito gairės

Tiekėjo tikrinimo auditas gali būti reikalingas nustatyti, ar egzistuoja teisinio neatitikimo rizika tiekimo šaltinyje/tiekėjuje. Patikrinimas taip pat gali būti naudojamas, jei rizikos mažinimo veiksmai buvo veiksmingi, kontroliuojant ar valdant pagrindinę neatitikimo priežastį.

Žemiau pateikiamos rekomendacijos įmonėms, kurios nori įdiegti savo pačių tikrinimo programą.

Taigi Deramo patikrinimo procese patikrinimas vaidina svarbių vaidmenį

Įmonės, nenorinčios įdiegti savo pačių tikrinimo programos, gali įdarbinti trečios šalies audito įmonę.

Tiekėjo audito ataskaitos pavyzdys **(DP-14)** padeda jums atlikti tiekėjo patikrinimo auditą ir sistemingai užregistruoti rezultatus.

L**egalSource Standarto priedai 1 ir 2** pateikia kriterijų lenteles atitinkamai legalumo rizikos miško ir tiekimo grandinės lygmenimis. **NEPCon Bendrasis Gamybos Grandies (CoC) Standartas** pateikia reikalavimus mažinti susimaišymo riziką tiekimo grandinėse.

Tiekėjo grandinės tikrinimo auditai gali apimti miško tvarkymo įmones, prekybininkus ir perdirbimo įmones arba abu.

Tiekėjo patikrinimo reikalavimai ženkliai skiriasi šiuose dviejuose pagrindinių tipų audituose. Žemiau pateikiami skirtumų paaiškinimai.

Patikrinimo tikslai

Tiekėjo/šaltinio patikrinimas gali turėti du tikslus:

1. Patikrinti galimų teisinių neatitikimų buvimą ar nebuvimą, remiantis tam tikromis rizikomis, identifikuotomis rizikos vertinimo metu.
2. Patikrinti, ar Deramo patikrinimo sistema ir/ar sutartos rizikos mažinimo priemonės buvo efektyviai įgyvendintos ir rizika buvo sumažinta.

Vienas patikrinimo procesas gali apimti abu tikslus.

Audito apimtis

Turite numatyti tikrinimo apimtį, prieš paskiriant auditorių ir suplanuojant auditą.

Tikrinimo audito apimtis turi atitikti tiksliai apibūdintas rizikas ar konkrečias jūsų tiekėjo atsakomybes. Tai reiškia, kad auditas gali būti susijęs tik su tam tikromis rizikomis, o ne bet kokiomis. Tai svarbu, kalbant apie audito reikalavimus ir būtinas auditoriaus kompetencijas.

Audito apimties apibrėžimas apima:

- įmonių, įtrauktų į auditą, tipą (pavienė gamybos įmonė, daugiavietė (turinti kelias veiklos vietas) gamybos įmonė, pavienis MTV, sudėtinis MTV)
- nustatytų rizikų, kurios bus vertinamos, identifikavimą; ir
- vietų lankymą audito metu. Kurios vietos bus aplankytos, priklauso nuo jų geografinės padėties bei MTV skaičiaus, įtraukto į vertinimo apimtį, ir auditorių komandos sudėties.

Tiekėjo vaidmuo vertinimo procese

Vertinimo procese tiekėjams tenka svarbus vaidmuo. Tiekėjai paprastai yra arčiau kilmės miško, kur rizikos gali būti randamos, todėl gali padėti jas nustatyti bei mažinti.

Jūsų tiekėjo vaidmuo nėra vien prieigos prie informacijos suteikimas. Priešingai, tiekėjai gali vaidinti svarbų vaidmenį ir būti tiesiogiai įtraukti į vertinimo procesą. Kai kuriais atvejais tam gali prireikti papildomų mokymų, tačiau ilgainiui vietinių kompetencija yra efektyvesnė ir veiksmingesnė.

Žinoma, labai svarbu, kad tiekėjo vaidmuo būtų aiškiai apibrėžtas ir aptartas iš anksto. Visi, kurie yra įtraukti į procesą, turi tiksliai žinoti savo vaidmenis bei atsakomybes ir būti pakankamai kompetentingi ir autoritetingi pradėti procesą.

Pasiruošimas auditui

Bet kuriuo atveju pasiruošimas auditui privalo būti gerai suplanuotas bei turi būti pranešta abejoms įmonėms: atliekančiai auditą bei audituojamajai.

Iš jūsų tiekėjo tikimasi pasiruošti vertinimo auditui, pateikiant informaciją, reikalingą tiksliai apibūdintų rizikų sričių vertinimui. Priklausomai nuo rizikų bei jūsų tiekėjų vaidmens įgyvendinant Deramo patikrinimo sistemą, prieš vertinimą jie turėtų pateikti:

- patvirtinimą apie jų priėmimą dalyvauti tikrinimo procese;
- dokumentuotas (rašytines) procedūras;
- įrašus (dokumentus) apie veiksmus, kurių buvo imtasi rizikos mažinimui;
- nurodyti atsakingus asmenis;
- nustatytą žaliavos apimtį;
- tiekimo grandinių bei visų subtiekėjų, įtrauktų į apimtį, sąrašus;
- rizikos vertinimo įrašus (jei taikoma);
- žaliavos, įtrauktos į apimtis, teisėtumo dokumentus (jei miško lygmenyje, tai gali apimti miškotvarkos projektą, leidimus it t.t.); ir
- įrašus (dokumentus), įrodančius atitikimą taikomiems teisės aktams bei pačios įmonės taisyklėms.

Perdirbimo ir prekybos įmonių vertinimas

Perdirbimo bei prekybos tiekėjų patikrinimas gali būti atliktas vykstant į vietą arba nuotoliniu būdu, priklausomai nuo to, kokia buvo nustatyta rizika. Patikrinimas vykstant į vietą apima pokalbius su atsakingais asmenimis, dokumentų peržiūrą (procedūros bei gamybos įrašai) bei procesų stebėjimą.

Vertinimo reikalavimai: Reikalavimai tiekėjams, dalyvaujantiems vertinimo programoje, pateikiami ***LS-02 LegalSource standarte, priede 2***.

Miško tvarkymo įmonių vertinimas (FME)

Medienos šaltinių patikrinimas atkreipia dėmesį į bet kokios konkrečiai nustatytos rizikos buvimą šalyje, regione, Miško tvarkymo įmonėje (ang. Forest Management Enterprise, FME) ar FME grupėje.

Reikalavimai FME patikrinimui yra pateikiami ***LegalSource standarte, priede 1.***

Vertinimo metu patvirtinkite, kad FME atitinka visus teisėtumo klausimus, kurie buvo apibrėžta kaip nustatyta rizika rizikos vertinimo metu. Teisėtumo kategorija, kuri buvo patvirtinta kaip žemos rizikos, neprivalo būti vertinama.

Auditoriaus kompetencija

Audito proceso patikimumas priklauso nuo auditą atliekančiųjų asmenų kompetencijų. Auditoriaus kompetencija susideda iš asmeninių bei kitų savybių, kurias sąlygoja išsilavinimas, ankstesnio darbo patirtis, auditoriaus mokymai bei auditavimo patirtis.

Žinoma, kiekvienam auditoriui labai svarbu nuodugniai žinoti sistemą bei standartą, pagal kurį atliekamas auditas. Žinios apie teisinius reikalavimus ir teisinį kontekstą taip pat yra labai svarbūs.

Auditorių kompetencija apima žemiau minimus aspektus:

a) *Audito principai, procedūros ir metodai:* auditorius turi sugebėti juos tinkamai panaudoti skirtinguose audituose ir užtikrinti, kad auditai būtų atliekami nuosekliai ir sistemingai.

b) *Valdymo sistema ir informaciniai dokumentai:* auditorius turi gerai suprati audito apimtį ir taikomus audito reikalavimus.

c) *Organizacinis kontekstas:* auditorius privalo suprasti įmonės veiklos kontekstą. Žinios bei įgūdžiai šioje srityje turėtų apimti:

   - įmonės dydį, struktūrą, instituciją, funkcijas ir santykius;
   - bendrą verslo procesą ir su tuo susijusią terminologiją; ir
   - audituojamųjų kultūrinius bei socialinius papročius.

d) *Taikomi įstatymai, taisyklės ir kiti reikalavimai, susiję su drausme:* auditorius privalo sugebėti dirbti įmonėje ir laikytis visų reikalavimų, taikomų audituojamoje įmonėje. Žinios bei įgūdžiai šioje srityje turėtų apimti:

- vietinius, regioninius bei nacionalinius kodeksus, įstatymus bei taisykles;
- sutartis ir susitarimus;
- tarptautines sutartis ir konvencijas; ir
- kitus reikalavimus, kurie yra taikomi įmonėje.

Atitikties vertinimas

Tiekėjai, įtraukti į patikrinimo auditus pagal įmonės Deramo patikrinimo sistemą, privalo pateikti įrodymus, kad jie atitinka visus taikomus teisėtumo reikalavimus. Kaip buvo minėta anksčiau, taikomi konkretūs reikalavimai priklauso nuo nustatytos rizikos bei vertinamos įmonės tipo. NEPCon Standarte pateikiami vertinimo klausimai, kurie turi būti įvertinti kiekvienu konkrečiu teisėtumo reikalavimo atveju.

Svarbu, kad atitikimas standarto reikalavimams yra įvertinamas ir dokumentuojamas. Bet kokia neatitiktis turi būti apibūdinta bei yra reikalaujama imtis atitinkamų koregavimo veiksmų per nurodytą laiko tarpą.

Ataskaitos teikimas

Tiekėjų tikrinimo rezultatai turi būti dokumentuojami sistemingai ir skaidriai.

Tiekėjo audito ataskaitos pavyzdyje***(DP-14)*** pateikiami atitinkami kontroliniai sąrašai visų rūšių auditams.

Apie

Parama prekybai teisėta mediena

Parama prekybai teisėta mediena (Supporting Legal Timber Trade) - tai jungtinis NEPCon projektas, kurio tikslas paremti Europos medienos įmones žiniomis, priemonėmis bei mokymais apie ES Medienos Taisyklių reikalavimus. Medienos kilmės žinojimas yra svarbus verslui. Šį jungtinį projektą finansuoja ES LIFE programa ir JK vyriausybė.

Apie

Atsakingas sojos, galvijų bei palmių aliejaus tiekimas

Atsakingo sojos, galvijų bei palmių aliejaus tiekimo (Responsible Sourcing of Soy, Cattle and Palm Oil) projekto tikslas yra atkreipti Danijos kompanijų dėmesį ir padėti sumažinti socialines bei aplinkosaugines problemas, susijusias su palmių aliejaus, sojos bei galvijų tiekimų iš besivystančių šalių. Projektui vadovauja NEPCon, o jį finansuoja DANIDA, Danijos užsienio reikalų ministerija.

NEPCon (Nature Economy and People Connected) - tarptautinė, ne pelno siekianti organizacija, atsidavusiai ir visu pajėgumu siekianti įtvirtinti tvarumo plėtrą mūsų visuomenėje. Kartu su partneriais mes puoselėjame gamtos išteklių bei klimato apsaugos sprendimus.

NEPCon | www.nepcon.org | info@nepcon.org